

Farkas Monika

Hun? Sumér? Török? Finn

Pusztay János: Még mindig ugor–török háború

Az egyetemen (egyszer régen…) fél év diszciplina volt a finn nyelv. Pusztay János tanár úr szerint ez nyelvtanulásra semmit nem ér, ezért összehasonlító finn – magyar nyelvészetet tanított. Tárgyilagosan, szellemesen, jó példaanyaggal, amit a tanításnál is jól használhattam. Emlékezetes félév volt. Vizsgán is emberséges volt, tanítani akart, nem a tudásbeli fölényét éreztetni (Megbecsülendő tanári magatartása nekem példa volt). Zárásként a nyelvrokonság-iskolákról beszélt köztük az akkor divatos „hagymázas" elméletekről is. Úgy mosolyogtatta meg az embert, hogy nem kicsúfolta, pellengérre állította ezeket, a tudomány erejével szállt szembe velük, cáfolta „érveiket".

Ebben az időben hasonló céllal jelent meg a Gyorsuló idő sorozatban *Az „ugor–török háború" után (Fejezetek a magyar nyelhasonítás történetéből)* című kis könyvecskéje. Méretre kicsi, tartalmában annál nagyobb. Igazi tudományos ismeretterjesztés, világos, áttekinthető, jól érthető nyelvezettel; kevés jegyzettel (ne kelljen lapozni…), de gazdag szakirodalommal. Meggyőzni akart, ennek érdekében áttekintette szinte a magyar nyelvvel kapcsolatos teljes összehasonlító nyelvészetet. Nemcsak az összehasonlító nyelvészet történetét, nemcsak az „összehasonlító nyelvészet játékszabályait", hanem az egyes nyelrokonító iskolákat, elméleteket is.

Fontos fejezet volt a nagyon divatos sumér–magyar nyelvrokonságot tárgyaló fejezet (*A sumér áfium ellen való orvosság*). Ez a Kis sumér nyelvtan címet is kaphatta volna. (A *Kis magyar nyelvtan* Rácz Endre és Takács Etel könyve évtizedekig a magyar nyelv leíró nyelvtan legnépszerűbb kiadványa volt.) Hogy jobban érthessük, átláthassuk az ellenérveket, „hamarjában" egy kis nyelvkönyvet állított össze Pusztay János ebben a könyvecskében. Érthető, megkockáztatom, szórakoztató vitairatot. Ez a fejezet érdekelt a legjobban, hiszen nagyon népszerű, de üldözött volt elmélet, az erről szóló könyvek külföldön jelentek meg, (külföldön élő szerzőktől, akiket nem szívesen neveznék tudósoknak,

mert amelyik kötet véletlen folytán a kezembe került, elég egyszerű volt, majdhogynem primitív, könnyen cáfolható.) Pusztai tanár úr azonban komolyan vette, és a tudomány fegyverével cáfolta.

A könyv azonban régen jelent meg, bár antikvárusi forgalomban még felbukkan. Ezt ismerte fel a Nap Kiadó, és adta ki újra a művet. De ha már foglalkoznak vele, lehetőséget adtak a szerzőnek, hogy újragondolja. Így született meg a *Még mindig ugor–török háború* című könyv. „Bár az eredeti, első változatot egészében ma is érvényesnek vélem, az idő múlásával egyik-másik fejezetét több ponton is ki kellett egészíte-nem. Annál is inkább, mivel azóta, az ezredforduló körül lezajlott egy éles vita, csaknem azt mondanám, egy második »ugor–török háború«" *Előszó a 2. kiadáshoz*. Úgy gondolja, az utóbbi évtizedekben újra a hunok-kal, illetve török nyelvekkel, népekkel, kultúrákkal való rokonítás ütötte fel a fejét.

Ezért új fejezetet illesztett a könyvbe: *Magyar–török összehasonlítás* (*Mit látunk ebből az összeállításból?* és *A hun kérdésről* alcímekkel) Ebben hat különböző törökségi nyelv (oszmán-török, tatár, kirgiz, üzbég, csuvas, jakut, és ujgur) nyelvtanát, és alapszókincsét vetette össze a magyar és más finnugor nyelvek adataival. „Úgy gondolom, hogy a fejezet sine ira et studio olvasva egyértelművé válik a magyar–török nyelvi viszony." Azt vallja: sajnos nyelvrokonság nincsen, a tudomány legfrissebb állítása szerint, sem. (Maradunk a halszagú nyelvrokonság-nál…) De természetesen genetikai rokonság van, mert genetikailag nem vagyunk finnugorok.

„Célom az eredeti könyvben képviselthez hasonlóan továbbra sem az, hogy legorombítsam a nyelvrokonságról másként gondolkodó olvasót, … hanem az, hogy együttgondolkodásra híva meggyőzzem azokat, akik a tényekre hallgatnak."

Természetesen kiegészült az irodalomjegyzék is.

Jó volt újra belemerülni ebbe a világba, élvezettel eleveníteni fel a régen tanultakat, újra meggyőződni, erőlködés nélkül, örömolvasással.

Pusztay János: Még mindig ugor–török háború
Nap Kiadó, 2020.